

טכנולוגיות רפואיות בישראל: היבטים היסטוריים וחברתיים

תשפ"ב, סמסטר א', 10:00-12:00

ד"ר חדוה אייל

שעות קבלה בתיאום מראש לדוא"ל: evalhedva@gmail.com

במוקד הקורס בחינה ודיון על התשתית החברתית והמדינתית ביחס לבריאות ושימושים בטכנולוגיות רפואיות בישראל. הקורס יהווה מרחב לחקר סוגיות בתחום דרך מקרי בוחן, כדוגמת 'מתן אמצעי מניעה דפו פרוורה לנשים בקהילה האתיופית בישראל', 'ניסויים רפואיים בבני אדם'. בנוסף לבחינה היסטורית של תהליכי חקיקת "חוק הפתולוגיה והאנטומיה", ופרשות כדוגמת 'פרשת הגזזת'. באמצעות מקרים אלה נלמד על המאפיינים ההיסטוריים, החברתיים והפוליטיים המעצבים את היחסים שבין החברה לרפואה בישראל והמדיניות בתחום. נדגים את האופן שבו מקרים אלו מעוצבים ומעצבים את המרחב הציבורי בישראל, ונרחיב את ארגז הכלים החברתי, הרפואי, התרבותי, והמגדרי בעבודת הצוותים הרפואיים.

הקורס ישלב הרצאות פרונטליות, סרטים ודיונים קבוצתיים.

מטרות הקורס:

- להקנות לסטודנטיות ולסטודנטים כלים ומושגי יסוד הנדרשים בבחינה של ספרות מקצועית בתחום מדיניות של טכנולוגיות רפואיות.
- לפתח חשיבה ביקורתית ורכישת כלים לדיון בסוגיות מדיניות.
- יישום הידע התיאורטי לצורכי ניתוח בתחום בכתיבה אקדמית

דרישות הקורס:

- נוכחות בשיעורים
- רפרט בכיתה (20%)
- רפרט=הרצאה קצרה (בת כ-15-10 דקות) המסכמת מאמר אחד לבחירת התלמיד.ה.
- הגשת עבודה מסכמת (80%).
- ניתן להגיש בזוגות.
- העבודה המסכמת- הסטודנטים. ות יתבקשו לנתח סוגיה בטכנולוגיית רפואיות ברוח תכני הלימוד בקורס ובהתבסס על המאמרים בסילבוס.
- היקף העבודה: שישה עד שמונה עמודים.
- ציון עובר בקורס -60.

פירוט השיעורים:

* יתכנו שינויים בסילבוס, בתכנים, בסדר הנושאים ובמקורות בהתאם לצרכי הקורס.

שיעור 1 - פתיחה - לנתח מדיניות של טכנולוגיה רפואית.

לקראת השיעור הראשון לא נדרשת קריאה.

שיעור 2 - ממשליות רפואית-מדעית באמצעות הגוף המת.

קריאת חובה:

אייל, ח. 2020. "להיות עם חופשי בארצנו: ממשליות מדעית-רפואית בארץ ישראל". *מגמות* נה(2): 7-28.

פוקו, מ. (1996). "הזכות להמית והכוח על החיים". בתוך: הרצון לדעת, תולדות המיניות כרך א' (עמ' 91-108). תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

קריאת רשות:

אגמבן, ג. 2003. "הומו סאקר: הכוח הריבוני והחיים החשופים". (תרגום: נ. אביעד, מ. פולק). ש. לביא (עורך). *טכנולוגיות של צדק: משפט, מדע וחברה* (עמ' 395-434). תל אביב: רמות.

Rabinow, P., & Rose, N. (2006). Biopower Today. *BioSocieties*, 1(2), 195–217.

שיעור 3-4 - מדיניות ניסויים רפואיים בבני אדם בישראל.

מבקר המדינה, דו"ח שנתי 55 בשנת 2004 ולחשבונות שנת הכספים 2003, מאי 2005.

Rose, N. (2007). *The Politics of Life Itself: Biomedicine, Power, and Subjectivity in the Twenty-First Century*. Princeton: Princeton University Press.

תוכנית התחקירים *עובדה*, "בגידת הרופאים", יוני 2006.

קריאת רשות:

אייל, ח. 2016. "רגולציה של ניסויים רפואיים בחיילים: המקרה של ניסוי הגחלת בצה"ל". י. בלנק, ד. לוי פאור, ר. קרייטנר (עורכים). *מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות* (עמ' 311-347). תל אביב: אוניברסיטת תל אביב.

לנדאו, ר. 2007. "אתיקה במחקר: ציוני דרך ומגמות". ר. לנדאו, ג. שפיר (עורכים). *אתיקה במחקר* (עמ' 46-29). ירושלים: מאגנס האוניברסיטה העברית.

פוקו, מ. 1963. *הולדת הקליניקה*. תל אביב: רסלינג.

ובר, מקס. 2009. "המדע כיעוד". *תכלת* 39: 98-128.

שיעור 5-6 - אתניות, אמהות ומדע-הרפואה

הירש, ג. ושרון, ס. 2019. "אימהות מזניחות": הבניית האימהות של נשים מזרחיות בתקופת המנדט ובראשית שנות המדינה". ט. גמליאל, נ. שיפריס (עורכים). *ילדים של הלב היבטים חדשים בחקר פרשת ילדי תימן* (עמ' 253-298). תל אביב: רסלינג.

מימון בלאו, ע. 2013. "זהות אבודה: בין משפט לחברה בקבוצת נפגעי הטיפול בגזזת". *שערי משפט* ה: 59-80.

שיעור 7-8 - מדיניות והולדה

אייל, ח. 2009. דפו פרוורה על מדיניות השימוש בקרה נשות הקהילה האתיופית בישראל. אשה לאשה מרכז פמיניסטי חיפה.

גולדין, ס. 2006. "טכנולוגיות של אושר: ניהול פריון במדינת רווחה פרו-נטליסטית". י. יונה וא. קמפ (עורכים). פערי אזרחות: הגירה, פוריות וזהות (עמ' 167-206). ירושלים: ון ליר/הקיבוץ המאוחד.

גבאי, ג. התוכנית וואקום (ערוץ החינוכית), לאן נעלמו הילדים, 2012.

קריאת רשות:

אמיר, דלילה. ושושי, ניבה. 2008. "פמיניזם והעצמת נשים בישראל: מדיניות ההפלות כמקרה בוחן". מ. אייזנשטדט ג. מונדלק (עורכות), משפט חברה ותרבות: העצמה במשפט. (עמ' 415-479).

טריגר, צ. (2016). "על רגולציה של שירותי פריון". י. בלנק, ד. לוי-פאור, ר. קרייטנר (עורכים). מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות (עמ' 311-437). תל אביב: אוניברסיטת תל אביב.

Emily M. 1991. "The Egg and the Sperm: How Science Has Constructed a Romance Based on Stereotypical Male-Female Roles." *Signs* 16(3): 485-501.

שיעור 9-10 – 'טכנולוגיות בגוף שלישי' – פונדקאות ותרומת ביציות

Teman, Elly. 2019. "The Power of the Single Story: Surrogacy and Social Media in Israel." *Medical Anthropology* 38(3): 282-294.

המלצות הוועדה הציבורית לבחינת הסדרה חקיקתית של נושא הפריון וההולדה בישראל (דוח מור יוסף)
<https://www.health.gov.il/publicationsfiles/bap2012.pdf>

פרוטוקולים מועדת העבודה, הרווחה והבריאות (יבחרו בהמשך)

קריאת רשות:

נוי (קניון), ס. ומישורי, ד. 2009. "שליטה רפואית ודומיננטיות הרופאים בדיוני הוועדה הציבורית-מקצועית לבחינת נושא תרומת הביציות בישראל." סוציולוגיה ישראלית, י"א(1): 37-64.

Vertommen, S. C. Barbagallo. 2021. "The in/visible Wombs of the Market: The Dialectics of Waged and Unwaged Reproductive Labour in the Global Surrogacy Industry." *Review of International Political Economy* 1-22.

שיעור 10-11 - מדיניות בנושא שימוש בזרע מן המת לצורכי הולדה

הנחיות היועמ"ש, נטילת זרע לאחר המוות והשימוש בו, 27.10.2003.

טריגר, צ. 2018. "מותו של זה הוא חייו של זה: הולדה לאחר המוות מזרעו של גבר מת על ידי הוריו והאידיאולוגיה של ההורות הישראלית-יהודית." *תיאוריה וביקורת* 49 : 67-88.

קריאת רשות:

השילוני-דולב, י. טריגר, צ. 2016. "בין רצון המת לבין רצונם של הנותרים בחיים: שימוש בזרע לשם הולדה לאחר המוות, פטריארכיה, פרו-נטליזם ומיתוס המשכיות הזרע." *עיוני משפט* לט : 661-706.

שלו, כ. 2002. "הזרעה לאחר המוות – ינוח בשלום על משכבו?" *משפט ורפואה* 27 : 96-99.

Hashiloni-Dolev, Y. S. Schicktanz. 2017. "A Cross-Cultural Analysis of Posthumous Reproduction: The Significance of the Gender and Margins-of-life Perspectives." *Reproductive Biomedicine and Society* 4: 1-12.

**שיעור 12: סוגית טרום עוברים מוקפאים עודפים ביחידות הפריה חוץ גופית
דיון מובנה בסוגייה. פרטים יינתנו בהמשך**

שיעור 13 - סיכום